

W/281/ZG/16

Warszawa, 16 lutego 2016r.

Szanowna Pani Anna Streżyńska
Minister Cyfryzacji
ul. Królewska 27
00-060 Warszawa

Szanowna Pani Minister

Opiniowany dokument Ministra Cyfryzacji (MC) "Kierunki Działań Strategicznych Ministra Cyfryzacji w obszarze informatyzacji usług publicznych" (dalej "Kierunki...") był – ze względu na niejasność co do wybranego modelu działania ministerstwa, o czym jest mowa dalej – rozważany według dwóch podejść:

1. w odniesieniu do innych materiałów dotyczących danej materii, tj. informatyzacji państwa,
2. w oderwaniu od jakichkolwiek innych materiałów i/lub z milczącym (świadomym lub nieświadomym) założeniem, że takich materiałów nie było i nie ma – w końcowym okresie opracowania opinii uwzględniono powzięte z materiałów medialnych wiadomości o modelu działania ministerstwa.

Podejście pierwsze jest oczywiste, gdy weźmie się pod uwagę, iż poprzednie ministerstwo (MAC) wypracowało szereg dokumentów stricte strategicznych. W kontekście przedmiotowej opinii nie jest istotne i potrzebne, aby wymieniane dalej dokumenty oceniać, jak też analizować czy były realizowane oraz w jakim stopniu. Trzeba jednak przypomnieć, że w ubiegłych latach powstały takie dokumenty jak:

- "Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności",
- "Strategia Rozwoju Kraju 2020",
 - definiująca m.in. "Strategię Sprawne państwo 2020", która jest nadrzędna dla dokumentu "Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa" (PZIP - przyjęty przez rząd RP 8 stycznia 2014 r., dostępny pod adresem https://mac.gov.pl/files/pzip_ostateczny.pdf).
- "Narodowy Plan Szerokopasmowy",
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa (PO PC).

Spośród wymienionych dokumentów PZIP jest najbardziej zbliżony do dokumentu "Kierunki...". Zawiera m.in. określenie swojego kontekstu (tj. umiejscowienia i wzajemnych relacji w zestawie innych dokumentów) oraz definiuje wskaźniki pomiarowe stopnia realizacji. Poszczególne działania z dokumentu "Kierunki..." można odnieść do niektórych miejsc PZIP. Wskazano je w poniższej tabeli.

Działanie z dokumentu "Kierunki..."	Zbliżona, co do istoty część PZIP
1 Orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe	* str. 26 – cel strategiczny
2 Inwentaryzacja i monitorowanie systemów e-adm...	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 7 · zinwentaryzowanie ... (str. 30) * 6.3.6 Zarządzanie * Wykorzystanie przetwarzania ... (str. 67 - chmura)
3 Jeden portal informacji i usług administracji rz..	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 3 · zapewnienie pełnej ... (str. 29)
4 Brama do usług	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 3 · zapewnienie pełnej ... (str. 29)
5 BIP - Biuletyny Informacji Publicznej	---
6 Wdrożenie ładu organizacyjno-decyzyjnego	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 2 · utworzenie i zapewnienie ... (str. 29)
7 Zapewnienie bezpiecznego dostępu do sieci oraz ...	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 3 · zapewnienie pełnej ... (str. 29) * 6.3.2 Bezpieczeństwo ... (str. 62) * 6.3.3 Ochrona ... (str. 62)
8 Zintegrowanie i rozwój rejestrów państwowych	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 5 · zbudowanie platformy ... (str. 29)
9 Przyjęcie jednolitego standardu cyfrowej ident...	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 4 · zapewnienie w każdym ... (str. 29) * 6.3.4 Identyfikacja ... (str. 64)
10 Rozwój centrów przetwarzania danych e-adm...	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 5 · zbudowanie platformy ... (str. 29)
11 Rozwiązania instytucjonalne – budowa struktury ...	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 2 · utworzenie i zapewnienie ... (str. 29)
12 Wypracowanie Linii Współpracy na styku Rząd-Sam.	* 9 Kluczowa rola JST (str. 81)
13 Konsultacje społeczne oraz udział społeczny w pr.	* 6.2.1 Otwarta komunikacja ... (str. 52)
14 Przyjęcie standardu elektronicznego obiegu dok.	---
15 Zwiększenie efektywności wydatkowania środków z ..	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 10 · zapewnienie finansowania ... (str. 30)
16 Podnoszenie kompetencji po stronie administracji	* 5.3 Kluczowe działania... -> p. 11 · budowanie ... (str. 30)
17 Zwiększenie skuteczności działań Polski w zakr.	---

Zestawienie powyższe bez wątplenia dowodzi, że "Kierunki..." praktycznie zawierają się w PZIP – jedynie trzech działań spośród siedemnastu nie daje się odnieść do konkretnego fragmentu PZIP. W końcowej fazie opracowania opinii, na podstawie informacji medialnych (wskazanych poniżej), zespół PTI przyjął, że założeniem ministerstwa i jego kadry kierowniczej jest uznanie wspomnianych dokumentów za archiwalne i niereferencyjne - z wyjątkiem PO PC - oraz że nie będą opracowane nowe dokumenty zastępujące uznane za archiwalne. W takim przypadku w dokumencie aktualnym, jawnie odnoszącym się do pojęcia strategii, równie jawnie należało wskazać, że PZIP nie stanowi dokumentu wyjściowego lub choćby referencyjnego, i stwierdzić, że nie będzie opracowany nowy dokument. Ta kwestia jest zdaniem PTI największym brakiem opiniowanego dokumentu "Kierunki...". Nie jest to zgodne choćby z ideą przejrzystego państwa. Ponadto brak ten (tj. niewspomnienie ww. dokumentów z roku 2014) bez wątplenia sugeruje przeważającej części społeczeństwa, iż takich dokumentów nie było, poprzedni rząd nie zajmował się danym tematem, i że "Kierunki..." w ogóle są pierwszym w Polsce strategicznym dokumentem dotyczącym informatyzacji państwa. Zdaniem PTI nie jest to dobre rozwiązanie (pomijając chwilowo aspekt merytoryczny).

Niezrozumiałe jest także pominięcie innego dokumentu (opracowanego we współautorstwie przez obecną minister Annę Streżyńską i obecnego doradcę strategicznego ministerstwa Krzysztofa Szuberta) - Raportu "Polska Cyfrowa" (dostępny na stronie <http://raportpolskacyfrowa.gr8.com/>). Raport ten był zapowiadany w następujący sposób: "Nowoczesna gospodarka Polski, otwarta na potrzeby przyszłych pokoleń, powinna wykorzystywać i promować sektory oparte na wiedzy oraz najnowszych technologiach, które stwarzają perspektywy równomiernego rozwoju podaży i popytu, wyrównywania szans społecznych, a także nieograniczonego dostępu do źródeł informacji". Choć raport był skoncentrowany na dostępie szerokopasmowym, to kilka kwestii oczywistych, m.in. dotyczących e-administracji, znalazło się w "Kierunkach...", które stanowią przedmiot niniejszej opinii. W opinii PTI w raporcie "Polska Cyfrowa" były one sformułowane jaśniej i krócej.

Powyższe kwestie i odczuwany brak jasnego, otwartego przekazu ze strony przede wszystkim minister Anny Streżyńskiej (co samo w sobie było nieoczekiwanym i dużym zaskoczeniem) stanowiły dla zespołu opiniującego niewątpliwą trudność, skłaniającą nawet do snucia domysłów, co do faktycznych przyczyn powstania tak skrótowego dokumentu. Znacznie opóźniło to wypracowanie wyważonej opinii, która z założenia - jak wszystkie opinie PTI - ma za zadanie wspierać merytorycznie władze Rzeczypospolitej. Dość przypadkowym (co należy wprost stwierdzić) wsparciem w tym poszukiwaniu i pojęciu intencji ministerstwa okazał się wywiad minister Anny Streżyńskiej dla portalu Obserwator Finansowy (https://wstoin.pti.org.pl/wiki/16-01.01/Wywiad_w_OF), opublikowany 12 lutego br. Wynika z niego, iż ministerstwo ma listę priorytetów, z harmonogramami ich realizacji "zaszytymi" w te priorytety, natomiast nie będzie tworzony szczegółowy harmonogram realizacji programu (operacyjnego) Polska Cyfrowa, gdyż jego stworzenie jest po prostu niemożliwe. Oznacza to przyjęcie modelu zdarzeniowego, lub być może w intencji ministerstwa – zwinnego, niestety nie zawierającego mierników osiągania celów. Zapewne jest to przyczyna nieodnoszenia się do jakichkolwiek wcześniejszych dokumentów wewnątrzpaństwowych, poza PO PC wbudowanym w mechanizmy ponadpaństwowe (unijne).

Niezależnie od modelu działania wybranego przez MC warto rozważyć skorzystanie z dobrych wzorców z kraju, który jest wskazany imiennie w "Kierunkach...", tj. Zjednoczonego Królestwa. W szczególności warto przejąć i stosować jako miernik syntetyczny (i jedyny) ocenę dojrzałości cyfrowej państwa oraz jego agend, zaczerpniętą ze strategii rządu Zjednoczonego Królestwa

<https://www.gov.uk/government/publications/government-digital-strategy/government-digital-strategy>, wzorowanego na podobnej konstrukcji UE

- <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-digital-capability-framework>
- <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/EDCF.pdf>

Stopnie dojrzałości cyfrowej władz publicznych	
Stopień	Opis
5 najwyższy	Cyfryzacja (informatyzacja) jest jądrem polityk i strategii. Usługi (publiczne) są cyfrowe domyślnie (z definicji). Kultura cyfrowa jest trwała oraz zwinna, zorientowana na użytkownika, innowacyjna, elastyczna.
4	Najwyższa kadra zarządcza władz publicznych poczyniła znaczne postępy w przekazywaniu wizji i planów, wdrażaniu nowych udogodnień i skutecznym ich testowaniu poprzez przeprojektowanie szeregu usług na cyfrowe domyślnie (z definicji).
3	Najwyższa kadra zarządcza władz publicznych wykonuje obowiązki ustalenia celi, opracowania wszechogarniających wizji i planów oraz udogodnień i kultury cyfrowej. Informatyzacja (cyfryzacja) jest postrzegana jako kluczowa część transformacji państwa, a wsparcie publiczne jest trwałe i stanowi kluczową część danej jednostki władzy publicznej.
2	Pewne usługi są cyfrowe, ale często ich jakość jest ograniczona. Zespoły cyfrowe istnieją, ale mają tendencje do silosowego ograniczania się do swoich jednostek organizacyjnych lub zespołów usługowo/programowych, ponadto mają ograniczone budżety i zadania. Nie występuje wyższe (na poziomie analogicznym do zarządu organizacji biznesowej) kierownictwo cyfrowe.
1 najniższy	Nie ma świadomości potrzeb cyfrowych, nie są przydzielone zasoby, nie ma cyfrowych: strategii, planów, mierników, nie ma zrozumienia najlepszych praktyk, nie ma usług cyfrowych.

Przechodząc z kolei do podejścia drugiego, tj. zgodnego ze zdarzeniowym (zwinnym) modelem działania ministerstwa założenia, według którego poza PO PC nie było i nie ma innych nadrzędnych, równoległych i podrzędnych dokumentów, należy stwierdzić co następuje.

PTI oczywiście uznaje prawo ministerstwa i jego kadry do działania w wybranym modelu i podtrzymuje deklarację wspierania podejmowanych działań. Model ten, nazwany na potrzeby niniejszej opinii modelem zdarzeniowym (zwinnym), co do swej istoty oczywiście może być oceniony różnie. Bez wątplenia porzucenie poprzedniego, metodycznego podejścia budzi odczucia straty. Warto jednak mieć na uwadze, iż model aktualny może być uważany za tzw. strategię ewolucyjną lub behawioralną albo wyłaniającą się (inkrementalną), i że oznacza ześrodkowanie sił, skupienie się na niewielkiej liczbie celów i skoncentrowane, długotrwałe uderzenie, elastyczne i reaktywne zarządzanie poprzez przedsięwzięcia i zdarzenia bez precyzyjnego określania mierzalnych celów do osiągnięcia. Może (choć nie

musi) być to skuteczne. Oczekiwanie skuteczności takiego modelu może być wynikiem wiedzy o nieskuteczności modelu poprzedniego, który pomimo swej obszerności, szczegółowości i zgodności z kanonami sztuki opracowania strategii nie był skuteczny nawet w zakresie zinventaryzowania państwowych systemów informatycznych e-administracji.

Jednocześnie PTI zwraca uwagę na to, że istnieją i będą istnieć, również wśród członków i sympatyków PTI, jak też szerzej: informatyków polskich, dobrze uzasadnione racjonalnie i empirycznie poglądy, iż PZIP powinien być co najmniej dokumentem odniesienia nowej strategii, łącznie ze wspomnianym Narodowym Planem Szerokopasmowym – bez stabilnego, o wysokiej przepływności Internetu cyfrowe państwo nie jest możliwe do zrealizowania. Zapewne będą też wyrażane opinie, iż uznanie ww. dokumentów za całkowicie archiwalne i nieprzydatne (czyli całkowite niewykorzystywanie dokumentów poprzednich) oznacza konieczność opracowania analogicznych nowych, tworzonych od podstaw, co zajmie około dwóch lat i co będzie rodzić retoryczne pytanie, czy możemy sobie na to pozwolić jako państwo. Również oczywiste są oceny, iż "Kierunki..." to katalog w pewnym sensie stworzonych ad hoc działań, o różnym znaczeniu i ciężarze gatunkowym, które nie są osadzone w jakimkolwiek nadrzędnym dokumencie i nie mają nawet odniesienia do ustawowych właściwości MC (aczkolwiek kierunki nie wychodzą poza te właściwości), a ponadto są pozbawione jakichkolwiek kryteriów (mierników) do cyklicznego weryfikowania stopnia realizacji działań. Niewątpliwie wskazywane będzie to, że horyzontem działań jest rok 2016, co jest nie do przyjęcia jako okres za krótki dla strategii, jak też okres za krótki i nierealny ze względu na istotę większości zdefiniowanych działań (poza np. inwentaryzacją).

Oczywiście w duchu powyższej deklaracji, tj. przyjęcia do wiadomości modelu działania ministerstwa i chęci wsparcia merytorycznego działań, w takim właśnie modelu PTI przekazuje bardziej szczegółową ocenę "Kierunków..." i jego poszczególnych fragmentów, zawartą w poniższych uwagach i propozycjach.

PTI uważa za konieczne, we wprowadzeniu do uwag, przekazanie opinii w pewnym stopniu wykraczających poza zakres danego dokumentu. Po pierwsze: przyjęto reorganizację ministerstwa polegającą na odłączeniu od niego zakresu administracji z pozostawieniem wyłącznie informatyzacji (trochę jednak nieszczęśliwie utożsamianej terminologicznie z cyfryzacją) za faktyczną dobrą zmianę. Po drugie: niedosyt pozostawiło dotychczasowe usytuowanie informatyzacji na poziomie poniżej wicepremiera lub przynajmniej pełnomocnika premiera ds. informatyzacji. Znacznie obniża to możliwość skutecznego informatyzowania państwa a ponadto sugeruje, że ranking informatyzacji w rządzie nie jest odpowiednio wysoki mimo wyzwań współczesnego świata. Dana ocena ma też kontekst działania komentowanego poniżej jako p. 11 Rozwiązania instytucjonalne – budowa struktury koordynacyjnej.

Uwagi ogólne:

1. Dokument ma niewłaściwą strukturę - powinien zaczynać się od celu podstawowego: zbudowania spójnej struktury informacyjnej państwa, adekwatnej do potrzeb administracji oraz obowiązków informacyjnych wymaganych prawem od obywateli i przedsiębiorców, a dopiero potem powinna być mowa o strategii tworzenia systemów informatycznych realizujących taką strukturę.

2. W dokumencie o charakterze strategicznym brakuje kilku omówionych poniżej kwestii strategicznych, natomiast znalazły się tam sprawy właściwie realizacyjno-narzędziowe (operacyjne).
3. Uwaga redakcyjna - konstrukcja dokumentu istotnie utrudnia możliwości jego komentowania - brak w dokumencie numerów akapitów itp., a nawet numerów stron (dlatego w dalszej części niniejszej opinii takie numery kierunków zostały wprowadzone).
4. Zapisy dotyczące cyberbezpieczeństwa powinny zostać pogłębione.
5. Należy wyeksponować interoperacyjność, wspólne standardy oraz neutralność technologiczną rozwiązań (na zewnątrz i wewnątrz) dla zapewnienia współpracy systemów e-administracji.
6. Należy zapewniać otwartość kodu (tam gdzie jest to możliwe).
7. Należy doprecyzować pojęcia "możliwie w czasie rzeczywistym", aby nie wymuszać tworzenia systemów skrajnie niewygodnych np. z powodu nieuzasadnionych realnymi potrzebami czasów reakcji.
8. Zaprezentowaną powyżej tabelę stopni dojrzałości należy włączyć do rozdziału "Wstęp" lub lepiej "Cyfrowe państwo usługowe" – będzie ona uzupełnieniem dokumentu o miernik syntetyczny osiągania celów. Miernik ten będzie mógł być wykorzystywany do cyklicznej (rocznej) oceny dojrzałości państwa oraz jego agend centralnych, z publikacją oceny na portalu gov.pl.
9. W sekcji "Cyfrowe państwo usługowe":
 1. W kontekście stwierdzenia "Konieczny jest jeden, przejrzysty adres internetowy usług e-administracji oraz sprawdzona metoda bezpiecznej identyfikacji oraz płatności" należy określić, jaka będzie rola rozporządzenia eIDAS w budowaniu usług zaufania.
 2. Stwierdzenie "Konieczna jest sprawdzona metoda bezpiecznej identyfikacji" powinno być zamienione na wskazanie tej metody, czyli jednej z dwojga – profil zaufany uznawany za niebezpieczny lub podpis elektroniczny, którego wydawanie i kontrolę nad nim powierzono przedsiębiorstwom komercyjnym i który w ostatnich latach jest marginalizowany.
 3. Niejasna jest pozycja Ministra Cyfryzacji w stosunku do pozostałych ministrów, nie widać narzędzi do wspomnianej koordynacji - ew. w tym miejscu powinna być mowa o roli KRMC.
 4. Słuszne jest podejście dotyczące portalu administracji jako pojedynczego punktu kontaktowego(z logowaniem typu Single-Sign-On).
10. W sekcji "Technologia nie za wszelką cenę":
 1. Należy zweryfikować, czy faktycznie w stwierdzeniu "Trzeba stworzyć główny ośrodek koordynujący zarządzanie wdrożeniami nowatorskich projektów" intencją było ograniczenie się tylko do projektów nowatorskich, a nie w ogóle nowych.
 2. Nie jest jasne, jak się ma PZIP i standardy do eliminacji korupcji - trochę zaskakujące, że PZIP jest w całej strategii wspomniany tylko w tym miejscu.
 3. Brakuje określenia przyczyny wspomnianego chaotycznego rozwoju.
11. Sekcja "Pięć zasad cyfrowego państwa":
 1. Może być uznana za zbyt ogólnikową, ponadto powinna być uzupełniona deklaracją:
 1. zaprzestania wymagania od obywateli informacji, które już są w posiadaniu urzędów

2. podnoszenie świadomości bezpieczeństwa informacji, jako jednego z elementów strategii ochrony cyberprzestrzeni państwa,
 3. podnoszenia kompetencji urzędników, klientów urzędów i sprawności organów ścigania.
2. Cały rozdział omawia narzędzia czy kierunki realizacji strategii - wcześniej brakuje głównego celu: zbudowania spójnej struktury informacyjnej państwa, adekwatnej do potrzeb administracji oraz obowiązków informacyjnych wymaganych prawem od obywateli i przedsiębiorców
 3. Brak podkreślenia, że "bieżący, łatwy dostęp do danych gromadzonych przez służby publiczne" powinien być realizowany przy użyciu Otwartych Danych.

Uwagi do poszczególnych punktów (działań) ponumerowych na potrzeby niniejszej opinii (dokument źródłowy nie zawiera takiej numeracji) – z pominięciem działań, do których PTI nie sformułowało istotnych uwag:

- 1 Orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe
 1. Redakcyjnie i znaczeniowo - należy słowo "klienci" zamienić na "partnerzy" (też wcześniej). To lepiej brzmi. Sformułowanie "...pozyskanie obustronnej relacji o planach..." należy zamienić na "utrzymanie dwustronnej wymiany informacji...".
 2. Natomiast wobec spektakularnego sukcesu e-deklaracji twierdzenie, że nie należy przenosić procedur papierowych w sferę cyfrową wydaje się przedwczesne. Należy ponownie przeanalizować tę deklarację w kontekście tego, czy społeczeństwo i urzędnicy są gotowi na taką rewolucję.
 3. Jako przedstawiciele środowiska PTI od lat podkreśla, że w wyniku wprowadzania e-usług winny być zredukowane obciążenia administracyjne i że nie wolno informatyzować czynności i procedur zbędnych - zarówno z punktu widzenia administracji, jak i obywateli i przedsiębiorców
- 2 Inwentaryzacja i monitorowanie systemów e-administracji.
 1. To działanie w ogóle nie ma charakteru kierunku strategicznego – to operacyjne działanie ewidencyjne, choć jego wyartykułowanie jest całkowicie słuszne. Te nierealizowane od lat zadanie dla dalszych działań. Może być wymienione jako np. istotny punkt pomocniczy. Jego opis ponadto jest za długi, nawet jeśli by miał być wymieniony jako pomocniczy w dokumencie strategicznym.
 2. W odniesieniu do chmury, BigData (gigadanych) należy w "Kierunkach..." zaakcentować ogromne możliwości wykorzystania tych danych, jeśli tylko dostęp do nich będą mieli zainteresowani (na świecie w chwili obecnej duże firmy nie radzą sobie z efektywnym wykorzystaniem danych, np. pod kątem badania koincydencji, wykrywania symptomów zmian itd., co oznacza, że nie można założyć, iż aktualne algorytmy dostępne komercyjnie są efektywne).

Ponadto ewidentnie ta problematyka powinna być przeniesiona z danego kierunku do kierunku "10. Rozwój centrów przetwarzania danych e-administracji" - jest to narzędzie realizacyjne.

3. Definicja podstaw struktur informacyjnych administracji tu została sprowadzona tylko do roli narzędzia ("zbudowanie ponadresortowej bazy

analitycznej (hurtowni danych), której celem będzie integracja zasobów informacyjnych z różnych źródeł"), i to w dalszej perspektywie.

- 3 Jeden portal informacji i usług administracji rządowej
 1. Działania 3, 4 i 5 właściwie się powielają, pomieszczone są cele strategiczne z narzędziami (np. API) - to powinno być wspólne działanie "Jeden portal informacji i usług administracji rządowej".
 2. Wzór brytyjski i amerykański nie wydaje się być jedynym - kilka wzorów znalazłoby się też w bliższej okolicy, tym bardziej, że portale wymienione poniżej działają w modelu prawa administracyjnego dużo bardziej zbliżonego do naszego, niż model prawny USA i Wielka Brytania, a więc np.:
 - <https://www.slovensko.sk>,
 - <https://portal.gov.cz>,
 - <https://magyarorszag.hu>,
 - <https://www.eesti.ee>,
 - <https://www.epaslaugos.lt>,
 - <https://www.latvija.lv>,
 - <http://www.egov.bg>,
 - <http://www.hitro.hr>
 3. Warto w tym kierunku wskazać kwestie dobrego wyszukiwania semantycznego oraz algorytmów badania podobieństwa (m.in. tekstów) – bez tych narzędzi portal taki nie będzie skutecznie pomagał obywatelowi, szczególnie niezbyt biegłym informatycznie. Należy w tym kontekście zagwarantować uczelniom dostęp badawczy do portalu w celu tworzeniu algorytmów dla takich narzędzi.
- 4 Brama do usług
 1. Patrz uwaga do działania 3.
 2. Warto ten kierunek poszerzyć o deklarację przeprowadzenia badań użytkowników na temat działania ePUAP - i to zarówno obywateli, jak i urzędników - oraz sporządzenia studium wykonalności jego uzdrowienia (ePUAP 2 niewiele zmienił - poza tym, że jest mniej czytelny).
- 5 BIP - Biuletyny Informacji Publicznej
 1. Patrz uwaga do działania 3.
 2. Należy rozważyć poszerzenie kierunku o deklarację wsparcia samorządów, gdyż Centralny BIP to rewolucja dla samorządów, które nie radzą sobie z własnymi.
- 6 Wdrożenie ładu organizacyjno-decyzyjnego
 1. Ten dokument powinien się od tego zaczynać - ale brakuje wstępu - zadania opracowania spójnej struktury informacyjnej administracji, adekwatnej do potrzeb informacyjnych i zarządczych administracji, przedsiębiorców i obywateli.
- 7 Zapewnienie bezpiecznego dostępu do sieci oraz usług e-administracji
 1. Dokument mówi, że niezbędne jest "zbudowanie minimalnych warunków ochrony cyberprzestrzeni poprzez powołanie w administracji państwowej zespołów reagowania na incydenty komputerowe". W dzisiejszych realiach, czyli np. przy rosnącym poziomie cyberprzestępczości takie minimalne działania mogą okazać się niewystarczające. Wskazane byłoby szybkie włączenie zapewnienia cyberbezpieczeństwa w cały proces cyfryzacji, poczynając od założeń i uruchomienia projektów i kontynuując w trakcie wdrożenia i utrzymania procesów i systemów.

2. Ponadto nie jest jasne dlaczego pominięto CERT Polska, który jest obecnie zespołem reagowania. Ta kwestia powinna być jednoznacznie wyjaśniona – np. jakie będzie usytuowanie i rola CERT Polska w kontekście "Kierunków...".
- 8 Zintegrowanie i rozwój rejestrów państwowych
 1. To powinien być fragment wspólny ze wstępem jako podstawa spójnej struktury informacyjnej administracji publicznej.
 2. Według oceny PTI dołączenie systemu paszportowego do SRP przed usprawnieniem systemu zarządzania uprawnieniami, które paraliżują aplikację Źródło, jest pomysłem ryzykownym. Należy ponownie przeanalizować taki projekt i dodać deklarację usprawnienia systemu zarządzania uprawnieniami.
 - 9 Przyjęcie jednolitego standardu cyfrowej identyfikacji obywateli
 1. Należy użyć sformułowania mocniejszego niż tylko jako "rozważenie powrotu do koncepcji dowodu osobistego z warstwą elektroniczną (funkcjonującego obecnie już w 26 państwach Europy)".
 2. To działanie jest wyjątkowo pilne i według PTI musi być przecięty stan chronicznej nieskuteczności państwa w tym zakresie.
 - 10 Rozwój centrów przetwarzania danych e-administracji
 1. Do tego działania należy przenieść deklaracje nt. chmury z działania 2 Inwentaryzacja i monitorowanie systemów e-administracji.
 2. "Analogiczne mechanizmy muszą być wdrożone i zastosowane wobec wszystkich innych systemów i zasobów danych znajdujących się w posiadaniu całej administracji" - w jaki sposób minister cyfryzacji jako koordynator może to wymusić na innych resortach - właściwie jest to tylko pobożne życzenie bez umocowania wspomnianego we wprowadzeniu do uwag (a więc w sytuacji, gdy informatyzacja nie jest na poziomie wicepremiera lub pełnomocnika premiera).
 - 11 Rozwiązania instytucjonalne – budowa struktury koordynacyjnej
 1. Uwagi związane z tym działaniem są wskazane w uwagach ogólnych.
 2. Właściwie mowa powinna być o wznowieniu działalności KRMC - ostatnie posiedzenie KRMC odbyło się 23 września 2015 roku.
 3. "Muszą wreszcie zawierać szacunki całkowitych kosztów związanych z istnieniem tworzonych systemów, a nie tylko budżet na jego powstanie"
 4. - to jest zagadnienie szersze, niż tylko projekty informatyczne administracji publicznej. Istotny jest cel ich tworzenia, jako narzędzi wspomagających legislację i jej przestrzeganie - kluczowe jest nie tylko oszacowanie kosztów, ale także oszacowanie obciążeń administracyjnych dla administracji publicznej oraz innych korzystających (np. zobowiązanych do korzystania z danego systemu).
 5. "W przypadku środków UE, należy wpisać do kryteriów formalnych projektów operacyjnych obowiązek posiadania pozytywnej opinii KRMC." - warto kontynuować kierunek wskazany swojego czasu w wytycznych oceny projektów przez MIR: obowiązek stosowania określonego poziomu otwartości danych (co najmniej 2 lub 3 gwiazdki w klasyfikacji "5 Star Open Data" oraz stosowania WCAG 2.0 w interfejsach (zgodnie z rozporządzeniem o KRI), a w projektach systemów, których to dotyczy, dodatkowe punkty oceny za wyposażenie systemów w API dla ponownego wykorzystania informacji publicznej.
 - 13 Konsultacje społeczne oraz udział społeczny w procesie legislacyjnym

1. Warto rozważyć poszerzenie tego kierunku, zwiększającego poczucie obywateli dotyczące realnego wpływu na procesy decyzyjne podejmowane przez władze o wskazanie, że na stronie GOV.PL będą umieszczane:
 - projekty ustaw oraz poprawki, do których obywatele będą mogli składać własne uwagi i propozycje
 - stan wydatków rządowych, prezentowany tak, aby można je było śledzić w czasie rzeczywistym.
 2. "Elektroniczne konsultacje społeczne to element nowoczesnego i otwartego państwa. Konieczne jest reaktywowanie portalu konsultacje.gov.pl dla konsultacji w obrębie całej administracji państwowej" - potrzeba poważnego traktowania konsultacji społecznych jest wyraźna - wystarczy spojrzeć na dotychczasowe statystyki obecnej kadencji Sejmu - 95% to projekty poselskie bez konsultacji, bez uzasadnienia, bez ocen skutków regulacji i testu regulacyjnego.
 3. Natomiast ponownego rozważenia wymaga kwestia formatu zamieszczanych na portalu gov.pl dokumentów. Zdaniem PTI ograniczenie się tylko do formatu XML, wprawdzie z obligatoryjnym wymaganiem udostępnienia na portalu narzędzi do pracy z tym formatem, nie jest wystarczające. Warto rozważyć inne formaty, umożliwiające np. śledzenie/rejestrowanie zmian. Ponadto konieczne jest dodanie zapewnienia, że dokumenty będą publikowane w formacie edytowalnym (w formatach przyjętych jako otwarte dane).
 4. Ponadto należy zwrócić uwagę na to, że istnieje już BIP Rządowego Centrum Legislacji, więc uzasadnienia wymaga deklaracja budowy następnego portalu.
 5. Wzmocnienie roli RdC jest konieczne, jednak wybór członków szczególnie organizacji pozarządowych winien być jasny, a udział poszczególnych grup procentowo równy.
- 14 Przyjęcie standardu elektronicznego obiegu dokumentów w administracji
 1. Podejście, że e-administracja będzie bazować na sprawnym obiegu dokumentów nie wydaje się w pełni właściwe. Stoi to w pewnej sprzeczności z propozycją realnego upraszczania i automatyzacji procesów załatwiania spraw. Zdaniem PTI należy dążyć nie do wymiany dokumentów pomiędzy urzędami, lecz przede wszystkim do wymiany informacji.
 2. Ponadto działanie - według oceny PTI - przedstawia raczej oczywiste działanie operacyjne a nie strategiczne.
 - 15 Zwiększenie efektywności wydatkowania środków z PO PC 2014-2020
 1. Również to działanie - według oceny PTI - przedstawia raczej oczywiste działanie operacyjne a nie strategiczne.
 - 16 Podnoszenie kompetencji po stronie administracji
 1. Wątpliwości budzi stwierdzenie "... realizowanie audytów, analiz i konsultacji (ze szczególnym uwzględnieniem oceny technicznej i ekonomicznej projektów przekazywanych do opiniowania KRMC)" - jest to zagadnienie szersze, niż tylko analizy i konsultacje samych projektów informatycznych, bo powinno się podnosić kompetencje np. w przygotowywaniu ocen skutków regulacji oraz wyliczania obciążeń administracyjnych - tym bardziej, że nie widać, by tymi zagadnieniami była zainteresowana KPRM (do której swojego czasu przeniesiono z MG zagadnienia podnoszenia kwalifikacji regulacyjnych administracji publicznej).
 - 17 Zwiększenie skuteczności działań Polski w zakresie ICT zarówno w instytucjach UE, jak i innych instytucjach międzynarodowych

1. Dokument mówi o potrzebie zwiększenia efektywności wydatkowania środków z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (PO PC). Nie wspomina, jak będzie to realizowane. Wskazane byłoby zwrócenie uwagi na potrzebę budowanie systemów informacyjnych/informatycznych, które będą charakteryzować się wysoką jakością wykonania. Pewna część systemów informatycznych dostarczanych podmiotom administracji publicznej w ostatnich latach nie została uruchomiona z sukcesem. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy była niezadowalająca jakość dostarczanych rozwiązań.
 - PTI uważa, że wśród kluczowych kryteriów wyboru dostawców systemów informatycznych należy uwzględnić adekwatną jakość dostarczanych rozwiązań oraz udokumentowane kompetencje dostawcy. Wśród tych ostatnich może to być np. ustandaryzowany i w pełni zarządalny proces produkcji oprogramowania lub udokumentowanie kompetencji dostawcy spełnianiem np. wymagań normy ISO IEC 15504-5:2012 lub modelu CMMI, co pozwala na ocenę poziomu każdego procesu wchodzącego w cykl życia oprogramowania lub systemu.
2. Warto przypomnieć o istnieniu OECD (i zainteresowaniu OECD tematyką ICT, obciążeń administracyjnych oraz efektywnej regulacji) czy takich organizacji i inicjatyw, jak Open Government Forum (Polska jest nieobecna - wśród 69 krajów jest w nim 19 krajów UE).

Jako uwagę końcową PTI przekazuje wyraźne oczekiwanie, iż zostanie jak najszybciej jawnie i jasno określony status dokumentu "Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa" jak też czy będą dokonane korekty PO PC.

Opracowanie - zespół utworzony przez ZG PTI w składzie: dr inż. Przemysław Jatkiewicz, dr inż. Janusz Dorożyński, dr inż. Tomasz Kulisiewicz, mgr inż. Adam Mizerski, mgr inż. Jerzy S. Nowak, mgr inż. Beata Ostrowska, dr inż. Tomasz Pelech-Pilichowski, mgr Janusz Żmudziński

Opinia w wersji dostępnej do kopiowania znajduje się na platformie opiniowania PTI WSTOIn pod adresem <https://wstoin.pti.org.pl/wiki/16-01.01#Opinia>

Z wyrazami szacunku

WICEPREZES
Polskiego Towarzystwa Informatycznego
Janusz Dorożyński